

јувањето на нивните основни категории (99); противпоставеноста меѓу Кант и Аристотел може да се дефинира и како спротивност меѓу априоризмот и апостериоризмот, потоа меѓу должноста и доброто, деонтологијата и телеологијата, внатрешната и надворешната слобода, меѓу формализмот и содржителноста и т. н.

Неколкуче изложени примери од ова иследување доволно упатуваат на неговата разгранетост. Се разбира, ваквиот вид на споредба повлекува и опасности од разни упростувања и непрецизни определби; тоа е нужна претпоставка на компаративниот метод. Но, како надомест за овие методолошки отстапки, Никулин ни нуди размисла и заклучоци со темелно значење; тој укажува на глобалните померувања во западната философија и тоа во еден широк временски дијапазон.

Вишомир Мишевски
Филозофски факултет, Скопје

I. R. DANKA, *De Babylonia Gilgamide cum carminibus Homeri comparata*. Cathedra philologicae classicae Universitatis Lodzianis (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego), Lodziae MCMXCVIII, pp. 47, 8°.

Во својот споредбен пристап кој е истакнат во самиот наслов на оваа книга (пишувана на латински јазик), проф. И. Р. Данка тргнува од тезата дека Хомеровите епови се создадени на тлото на Азија што упатува на претпоставките за можните влијанија од Исток. *Илијага* и *Одисеја* се јавуваат во предлитерарната епоха на западното крајбрежје на Мала Азија каде што од 14. век пр. н. е. Ахајците доаѓаат во допир со Хититите, индоевропски народ кој веќе ја усвоил литературата на неевропските народи од Анадолија и Месопотамија и во своите препеви ја шири на Запад. Со нивно посредство, Хелените се запознаваат со многу мотиви од легендите на источната традиција, поточно, со оние присутни во сумерско-вавилонскиот еп *Гилгамеш* коишто авторот ги доведува во паралела со хомерската поезија.

Стегнатиот приказ на епот кој го изложува животот на Гилгамеш (даден во втората глава од книгава) ги истакнува основните обележја на овој лик; тој е храбар млад човек со полубожеско потекло кој стапува во блиско пријателство со Енкиду, херој чијашто смрт го наведува очајниот Гилгамеш да оди до крајот на светот, во потрага по бесмртноста, за да се здобие најпосле со неа и наскоро пак да ја изгуби, враќајќи се конечно дома.

Споредбата со најкрупните ликови кај Хомер, Ахил и Одисеј, (изложена во третата глава) открива паралела на општ план. Подеднакво како Гилгамеш, Ахил е млад херој, полубог по потекло, врзан со длабоко пријателство за Патрокле по чија смрт исто така паѓа во очајание и го наоѓа својот мир дури откако ќе ја задоволи својата жед за одмазда. Пријателството на два хероја е суштествениот мотив кој ги поврзува *Илијага* и *Гилгамеш*.

Кај носечкиот лик во другиот хомерски еп, Одисеј, исто така можат да се препознаат низа суштествени паралели со Гилгамеш; обата хероја скитаат придружувани од своите другари, се борат со монструми, стапуваат во љубовни врски со необични, божествени жени, и едниот и другиот патуваат „до крајот на светот“, се спуштаат во светот на умрениите и на крајот се враќаат во својата татковина.

Во четвртата глава авторот укажува на сличностите во приказот на боговите; и кај Хомер и во епот за Гилгамеш боговите живеат високо на планинските врвови и со нив владее врховниот бог на небото кој на едно е и татко на сите. Боговите во двата поетски света имаат антропоморфни белези, се препуштаат на радост, гнев, очајание и други човечки страсти, очекуваат жртви од луѓето и застануваат во одбрана на една од страните во судирите меѓу хероите.

Паралели се откриваат и во начинот на прикажување на ликот и обичаите на хероите (глава петта). Ахил и Гилгамеш се родени од мајка божица, па оттаму и се надарени со натприродна сила, но не и со бесмртност; тие бесконечно копнеат по слава и почести, но подеднакво се подложни на човечките слабости и се препуштаат на очај и плачење во невоља. Одисеј и Гилгамеш подеднакво преземаат долг пат, при што наидуваат на жени кои ги заведуваат и прекрасни предели, но при сето тоа во нив останува желбата да се вратат во својата земја.

Во шестата глава се посочуваат сличностите во приказот на соновите, светот на мртвите и претставата на бесмртноста; умрениите се јавуваат во соновите, душите на умрениите бараат крвна жртва за да се сатат и проговорат и т.н.

Врз основа на реченово, во последната, заклучна глава (седма), авторот го подвлекува напред посочениот став: *Asianus Homerus Asiam canebat. Nimirum multis quoque Asiaticis fabulis in carminibus componendis usus est* (37). Понатаму (43), следува едно поразвиено образложение: Хелените и жителите на античка Месопотамија имаат многу заеднички мотиви и идеи во своите епски творби. Тоа доаѓа оттаму што најстарата сумерска литература од Хетитите е пренесена на Запад при што Хелените од Мала Азија од неа преземаат многу нешта и ги вградуваат во своите епови.

Оваа теза, во книгава со ограничен обем, не е обработена аналитички, туку поскоро е изложена на глобален план, но на еден атрактивен и впечатлив начин. Во тој свој облик, таа претставува предизвик за многу натамошни иследувања.

Вишомир Мишевски
Философски факултет, Скопје